

Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ судової практики Великої Палати Верховного Суду за I півріччя 2026 року

Рішення, внесені до ЄДРСР
за період з 01.01.2026 до 30.06.2026

Supreme LAB

База правових позицій

Зміст

1. Спори, що виникають із земельних правовідносин	4
2. Спори, що виникають із трудових правовідносин.....	5
3. Спори, що виникають із договірних правовідносин.....	5
4. Спори щодо відповідальності за порушення грошового зобов'язання.....	6
5. Спори, що виникають із сімейних правовідносин	6
6. Спори, пов'язані з постачанням житлово-комунальних послуг.....	7
7. Спори, що виникають на стадії виконавчого провадження	7
8. Спори, пов'язані із застосуванням персональних санкцій	7
9. Рішення в зразкових справах.....	8
10. Питання правозастосування у справах кримінальної юрисдикції	8
11. Питання дисциплінарної відповідальності суддів	9
12. Процесуальні та юрисдикційні питання.....	10

Перелік уживаних скорочень

ВП ВС	– Велика Палата Верховного Суду
ВСУ	– Верховний Суд України
КАС ВС	– Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду
КГС ВС	– Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду
ККС ВС	– Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КЦС ВС	– Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду
ОП	– Об'єднана палата
ЄСПЛ	– Європейський суд з прав людини
РНБО	– Рада національної безпеки і оборони
ДВС України	– Державна виконавча служба України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
ГПК України	– Господарський процесуальний кодекс України
КК України	– Кримінальний кодекс України
КПК України	– Кримінальний процесуальний кодекс України
ЦК України	– Цивільний кодекс України
ЦПК України	– Цивільний процесуальний кодекс України
КЗпП	– Кодекс законів про працю
ПРРЕЕ	– Правила роздрібного ринку електричної енергії
НСРД	– Негласні слідчі (розшукові) дії
Закон №2050-III	– Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2050-III «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати»
Закон № 2147-VIII	– Закон України від 03 жовтня 2017 року №2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»
Постанова КМУ №168	– Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану»
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю

1. Спори, що виникають із земельних правовідносин

1.1. Оскільки вимога про знесення майна, яке власник земельної ділянки вважає самочинним будівництвом, є різновидом негаторного позову, обов'язок з приведення земельної ділянки у придатний для використання стан, зокрема, шляхом знесення будинків, будівель і споруд, покладено на особу, яка чинить такі перешкоди на момент звернення власника земельної ділянки з позовом до суду.

Тож відповідачем за вимогою про усунення перешкод у користуванні та розпорядженні земельною ділянкою шляхом знесення об'єкта самочинного будівництва має бути не забудовник, а останній набувач цього об'єкта.

Постанова ВП ВС від 17 грудня 2025 року у справі №908/2388/21 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133983611>

1.2. Ефективним способом захисту прав держави на земельну ділянку історико-культурного призначення, на якій розташована пам'ятка археології, є негаторний позов, який можна заявити впродовж усього часу тривання порушення прав законного володільця відповідної земельної ділянки.

Постанова ВП ВС від 04 березня 2026 року у справі №922/264/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135044561>

1.3. За загальним правилом, договори оренди землі, підписані до 01.01.2013, набирають чинності з моменту їх державної реєстрації, якщо інший порядок набрання ними чинності не визначений самими договорами. Державна реєстрація речового права не підмінє державну реєстрацію самого договору, а також не створює правові наслідки, пов'язані з державною реєстрацією договору.

Постанова ВП ВС від 06 травня 2026 року у справі №925/632/19 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136978487>

1.4. Для ефективного захисту прав власника землі, щодо якого до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно незаконно внесено запис про право користування іншої особи, з якою власник не перебував у зобов'язальних відносинах, власник може звернутися з негаторним позовом, зокрема, але не виключно, шляхом пред'явлення вимоги про повернення землі, визнання відсутнім права оренди, скасування державної реєстрації речового права, залежно від обставин кожної конкретної справи.

Постанова ВП ВС від 13 травня 2026 року у справі №456/252/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137216116>

2. Спори, що виникають із трудових правовідносин

1.5. ВП ВС відступила від висновків КЦС ВС щодо повноважень професійних спілок ухвалювати рішення про висунення вимоги до власника або уповноваженого ним органу про розірвання трудового договору (контракту) з керівником підприємства, зазначивши, що якщо на підприємстві діє декілька первинних профспілкових організацій, кожна з них, незалежно від членства у спільному представницькому органі та участі в укладенні колективного договору, має право самостійно звертатися до власника або уповноваженого ним органу з вимогою про розірвання трудового договору (контракту) з керівником підприємства в порядку ст. 45 КЗпП України.

Вимога може стосуватися захисту саме колективних інтересів працівників підприємства та ґрунтуватися на істотному порушенні керівником підприємства законодавства про працю.

Постанова ВП ВС від 21 січня 2026 року у справі №359/8573/20 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134124018>

Постанова ВП ВС від 8 квітня 2026 року у справі №607/10858/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136045903>

3. Спори, що виникають із договірних правовідносин

1.6. Посилання в договорі на те, що особа діє на підставі статуту, не можна беззастережно ототожнювати з тим, що третя особа – контрагент – ознайомилася зі статутом.

Добросовісний контрагент відповідної юридичної особи має право розраховувати та покладатися на правдивість відомостей, внесених до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, зокрема й щодо обсягу повноважень керівника юридичної особи.

Постанова ВП ВС від 03 грудня 2025 року у справі №914/768/22 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133212583>

1.7. ВП ВС відступила шляхом конкретизації від власного висновку щодо нормативної підстави визнання недійсним договору, який направлений на уникнення звернення стягнення на майно боржника, визначивши, що позивач, який не був стороною оспорюваного правочину, має право звернутися до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що направлений на уникнення звернення стягнення на майно боржника, на підставі загальних засад цивільного законодавства (п. 6 ст. 3 ЦК України) та недопустимості зловживання правом (ч. 3 ст. 13 ЦК України).

Постанова ВП ВС від 04 лютого 2026 року у справі №910/6654/24 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134266626>

1.8. Саме собою закінчення строку дії двостороннього правочину, виконання якого здійснено тільки однією стороною, не припиняє зобов'язальних правовідносин сторін цього правочину та не звільняє другу сторону такого правочину від відповідальності за невиконання нею свого обов'язку.

Водночас повернення попередньої оплати не завжди є односторонньою відмовою від договору. Якщо таке повернення прийняте покупцем без заперечень і він тривалий час не вимагав виконання зобов'язання, це свідчить про погодження сторін на припинення зобов'язання за домовленістю.

Постанова ВП ВС від 18 лютого 2026 року у справі №911/969/24 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134833396>

4. Спори щодо відповідальності за порушення грошового зобов'язання

1.9. ВП ВС відступила від висновків КЦС ВС щодо можливості стягнення з боржника сум, визначених ч. 2 ст. 625 ЦК України, у разі, коли можливість примусового стягнення кредитором указаної заборгованості вичерпана, зазначивши, що зобов'язання зі сплати боргу, яке засвідчене судовим рішенням про його примусове стягнення, строк пред'явлення виконання за яким пропущений і в поновленні такого строку суд відмовив, а можливість його виконання втрачена, не може вважатися припиненим у матеріально-правовому сенсі. Таке зобов'язання вважається тим зобов'язанням, вимоги за яким хоч і позбавлені примусового захисту, проте їх добровільне виконання визнається належним.

У такому випадку до відповідних грошових вимог (щодо яких вичерпана можливість стягнення в примусовому порядку згідно з рішенням) не можна застосовувати правила ч. 2 ст. 625 ЦК України.

Постанова ВП ВС від 11 лютого 2026 року у справі №754/511/23 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456472>

5. Спори, що виникають із сімейних правовідносин

1.10. Співвласник, який не є забудовником і не може здійснити юридично значущі дії щодо введення об'єкта в експлуатацію, але прагне захистити свої правомірні очікування щодо набуття права власності на нерухоме майно, може звернутися до суду та просити визнати за собою право на належну йому частку в об'єкті незавершеного будівництва.

Судове рішення про визнання в порядку поділу права власності на частку в незавершеному будівництвом об'єкті закріплює правовий режим цього майна як такого, що належить сторонам на праві спільної власності, та є підставою для проведення державної реєстрації речових прав саме на об'єкт незавершеного будівництва.

Постанова ВП ВС від 8 квітня 2026 року у справі №607/10858/22 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136045903>

6. Спори, пов'язані з постачанням житлово-комунальних послуг

1.11. Споживач після підписання акта про опломбування лічильника газу несе відповідальність за його збереження і після будь-якого прихованого втручання ним або іншою особою, що має наслідком викривлення даних обліку споживання газу повинен відповідати шляхом нарахування йому необлікованого (донарахуваного) об'єму природного газу.

Постанова ВП ВС від 11 березня 2026 року у справі №542/881/19 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135083073>

7. Спори, що виникають на стадії виконавчого провадження

1.12. Державний / приватний виконавець з метою забезпечення виконання рішення суду наділений повноваженнями накласти арешт як на частку, так і на корпоративні права члена фермерського господарства.

Постанова ВП ВС від 21 січня 2026 року у справі №904/1615/22 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456469>

1.13. ВП ВС відступила від висновку КАС ВС щодо повноважень директора Департаменту ДВС з власної ініціативи перевіряти рішення, дії чи бездіяльність державних виконавців та скасовувати їх постанови, вказавши, що посадові особи органів державної виконавчої служби (зокрема й директор Департаменту ДВС та начальники вищого рівня) не мають права з власної ініціативи перевіряти законність виконавчого провадження та скасовувати постанови державних виконавців. Така перевірка можлива винятково за заявою (скаргою) учасника виконавчого провадження.

Постанова ВП ВС від 8 квітня 2026 року у справі №127/6664/14-ц <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136045899>

8. Спори, пов'язані із застосуванням персональних санкцій

1.14. ВП ВС з урахуванням висновків, викладених у рішенні ЄСПЛ у справі «ТОВ «М.С.Л.» проти України», конкретизувала раніше сформульовану правову позицію щодо обсягу судового перегляду у справах про оскарження указів Президента України про введення в дію рішень РНБО про застосування персональних санкцій, зазначивши, що судовий перегляд не може обмежуватися винятково формальною перевіркою дотримання процедури ухвалення рішення та наявності повноважень у відповідних органів. Такий підхід не відповідав би конституційному принципу поширення юрисдикції судів на будь-який юридичний спір (ч. 3 ст. 124 Конституції України) та не забезпечував би ефективного захисту прав особи від свавільного втручання.

Роль суду полягає у перевірці того, чи не є рішення про застосування санкцій свавільним, чи базується воно на достатній фактичній основі та чи відповідає вимогам закону.

Постанова ВП ВС від 28 квітня 2026 року у справі №990/224/23
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/136901090>

9. Рішення в зразкових справах

1.15. Нарахування та виплата державним службовцям надбавки за вислугу років у 2024 році має відбуватися з урахуванням вимог п.12 розд. «Прикінцеві положення» Закону України від 9 листопада 2023 року № 3460-IX «Про Державний бюджет України на 2024 рік», тобто на рівні 2 % посадового окладу державного службовця за кожний календарний рік стажу державної служби, але не більше 30 % посадового окладу.

Саме лише зменшення законодавцем розміру надбавки за вислугу років на державній службі не призвело до звуження соціальних гарантій і зменшення загального розміру грошової винагороди, а є складовим елементом послідовного та виваженого підходу держави до поступового підвищення конкурентоспроможності заробітних плат працівників на посадах державної служби.

Постанова ВП ВС від 19 лютого 2026 року у справі №240/7215/24 –
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/134688422>

1.16. Додаткова винагорода, встановлена Постановою № 168 на період дії воєнного стану у зв'язку з пораненням (контузією, травмою, каліцтвом), пов'язаним із захистом Батьківщини, за час перебування на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я (у тому числі закордонних), включаючи час переміщення з одного лікарняного закладу охорони здоров'я до іншого, або перебування у відпустці для лікування після тяжкого поранення, є різновидом одноразового додаткового грошового забезпечення військовослужбовця, тобто є доходом, що має разовий характер, у зв'язку із чим приписи Закону України № 2050-III на спірні правовідносини не поширюються, а компенсація втрати частини таких доходів у разі затримки їх виплати стягненню не підлягає.

Постанова ВП ВС від 7 травня 2026 року у справі №280/8933/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/136901085>

10. Питання правозастосування у справах кримінальної юрисдикції

1.17. ВП ВС відступила від висновку ОП ККС ВС щодо належного суб'єкта продовження строків досудового розслідування в об'єднаних провадженнях, визначивши, що у разі об'єднання кількох проваджень, де перше розпочате до 16 березня 2018 року (до початку дії Закону № 2147-VIII), продовження строків віднесено до компетенції прокурора, тоді як у випадках, коли перше

провадження розпочато після цієї дати, такі повноваження належать і слідчому судді у визначених випадках нової редакції ст. 294 КПК України.

У тому разі, коли за часом початку першого з об'єднаних проваджень (що розпочато до 16 березня 2018 року) уповноваженим продовжувати строк досудового розслідування був прокурор, проте таку процесуальну дію вчинив слідчий суддя, то це не є таким порушенням норм процесуального права, що надалі може бути підставою для закриття такого провадження.

Постанова ВП ВС від 25 лютого 2026 року у справі №755/15993/18 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134802046>

1.18. ВП ВС відступила від висновку ВСУ щодо застосування статті 69-1 КК України, зазначивши, що ч. 1 ст. 69-1 КК України застосовується за обов'язкової наявності таких підстав: а) наявність не менше як по одній обставині, що пом'якшують покарання, з пунктів 1 та 2 ч. 1 ст. 66 цього Кодексу; б) відсутність обставин, які обтяжують покарання; в) визнання обвинуваченим своєї вини.

Постанова ВП ВС від 27 травня 2026 року у справі №214/2983/24 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538060>

1.19. ВП ВС відступила від висновків ККС ВС щодо відшкодування шкоди, завданої потерпілому службовою особою органу державної влади під час здійснення нею своїх повноважень, зазначивши, що держава відповідальна за дії службових осіб своїх органів. Цивільний позов потерпілого від злочину, вчиненого службовою особою, до держави може бути розглянутий у кримінальному провадженні стосовно такої службової особи. Одночасне покладення спільної (солідарної або часткової) відповідальності і на посадову або службову особу, і на державу як цивільного відповідача, суперечить нормам чинного законодавства.

Постанова ВП ВС від 27 травня 2026 року у справі №754/1519/22 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414095>

11. Питання дисциплінарної відповідальності суддів

1.20. Якщо відомості, зазначені в протоколах про результати проведення НСРД, розсекречені на законних підставах, то дисциплінарний орган під час дисциплінарного провадження може досліджувати ці протоколи та надавати оцінку викладеній у них інформації, а також усім доказам сукупно на предмет наявності у діях судді складу дисциплінарного проступку, здійснюючи натомість самостійну оцінку таких дій та обставин справи, зокрема й у контексті дотримання суддями правил професійної етики.

Постанова ВП ВС від 14 травня 2026 року у справі №990SCGC/32/25 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136901096>

12. Процесуальні та юрисдикційні питання

1.21. ВП ВС відступила від висновків КЦС ВС щодо того, що суди вищих інстанцій не мають повноважень ухвалювати судові рішення по суті питання про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами, зазначивши, що суд апеляційної чи касаційної інстанції має повноваження скасовувати рішення суду попередньої інстанції і постановляти нове судове рішення за результатами розгляду заяви про перегляд за нововиявленими обставинами відповідного судового рішення, відмовляти в її задоволенні, тобто розглядати таку заяву по суті.

Постанова ВП ВС від 14 січня 2026 року у справі №361/161/13-ц – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133908580>

1.22. Самий лише факт участі особи у справі та наділення її статусом учасника справи не надає їй автоматичного права на оскарження окремої ухвали, постановленої судом під час розгляду справи. Правом на оскарження окремої ухвали в апеляційному або касаційному порядку наділені ті особи (учасники справи або особи, які не брали участі у справі), для яких окрема ухвала породжує юридично значущі наслідки та безпосередньо впливає або може вплинути на їхні права, свободи та/або інтереси, тобто їх стосується.

Постанова ВП ВС від 21 січня 2026 року у справі №490/10876/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133708736>

1.23. ВП ВС відступила від висновку КГС ВС щодо застосування пункту 7.11 Правил роздрібного ринку електричної енергії, зазначивши, що вирішення питання щодо відновлення / припинення або обмеження електропостачання на підставі пункту 7.11 ПРРЕЕ здійснюється з використанням інституту процесуального права – забезпечення позову шляхом заборони відключення електропостачання такого споживача на час вирішення справи про оскарження факту порушення споживачем цих Правил та/або умов договорів.

Постанова ВП ВС від 11 лютого 2026 року у справі №344/13201/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134456475>

1.24. У справах про встановлення факту перебування особи на утриманні загиблого військовослужбовця з метою отримання одноразової грошової допомоги між заявником та суб'єктом владних повноважень, який вирішує питання призначення відповідної соціальної допомоги, не може бути спору про право, оскільки такий суб'єкт не є отримувачем грошової допомоги.

Такі справи підлягають розгляду в окремому провадженні згідно з правилами цивільного судочинства.

Постанова ВП ВС від 11 лютого 2026 року у справі №308/17634/23 – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134647902>

1.25. ВП ВС відступила від висновків КЦС ВС та КГС ВС, а також шляхом уточнення від висновків ОП КГС ВС та ВП ВС щодо скасування судових рішень на підставі п. 8 ч. 1 ст. 411 ЦПК України за скаргою особи, яка не брала участі у справі, але суд вирішив питання про її права, свободи, інтереси, зазначивши, що повноваження скасувати судові рішення з направленням справи на новий розгляд, якщо суд нижчої інстанції ухвалив рішення про права, інтереси та (або) обов'язки осіб, які не були залучені до участі у справі (п. 8 ч. 1 ст. 310 ГПК України), суд касаційної інстанції здійснює незалежно від вимог та доводів касаційної скарги, а також незалежно від того, чи звернулася з касаційною скаргою особа, про права, інтереси та (або) обов'язки якої суд нижчої інстанції ухвалив рішення.

Постанова ВП ВС від 04 березня 2026 року у справі №922/5241/21 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/135044563>

1.26. ВП ВС відступила від висновків КАС ВС щодо обов'язкового скасування судового рішення у зв'язку з відсутністю на ньому підпису судді, вказавши, що у разі наявності скороченого судового рішення, підписаного всім складом суду, відсутність підпису судді у повному тексті судового рішення (підписаному іншими суддями колегії, які складають більшість від складу суду) не є безумовною підставою для скасування судового рішення відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 411 ЦПК України (а так само аналогічних правил п. 5 ч. 3 ст. 353 КАС України і п. 3 ч. 1 ст. 310 ГПК України), якщо це обумовлено об'єктивними, непереборними причинами, які виникли після проголошення скороченого судового рішення (наприклад, смертю судді).

Постанова ВП ВС від 11 березня 2026 року у справі №946/3565/24 - <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134833422>

1.27. Суд, ухвалюючи рішення щодо померлого як суб'єкта права, фактично вирішує спір щодо суб'єкта, який на момент ухвалення рішення не існував, у зв'язку з чим таке рішення є ухваленим за відсутності належної сторони, процес фактично відбувається без відповідача, що унеможливлює реалізацію принципу змагальності та права бути вислуханим.

Йдеться про дефект суб'єктного складу спору, який унеможливлює ухвалення законного й обґрунтованого рішення суду.

Постанова ВП ВС від 13 травня 2026 року у справі №367/8835/16 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136784631>

1.28. Під час вирішення питання про розподіл судових витрат господарський суд за наявності обґрунтованих заперечень сторони проти розподілу витрат на професійну правничу допомогу адвоката, зокрема через їх неспівмірність та/або за власним розсудом, керуючись критеріями, що визначені частинами п'ятою – сьомою, дев'ятою статті 129 ГПК України, може не присуджувати стороні, на користь якої ухвалено судові рішення,

всієї витрати на професійну правничу допомогу. Зокрема, суд може змінити розмір заявлених до стягнення витрат на професійну правничу допомогу як шляхом зменшення загальної суми таких витрат, так і шляхом відмови у відшкодуванні чи зменшення розміру витрат на оплату окремих послуг адвоката.

Додаткова постанова ВП ВС від 20 травня 2026 року у справі №911/969/24
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/136828106>

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду за I півріччя 2026 року. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2026 до 30.06.2026 / Упоряд.: сектор систематизації практики Верховного Суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС, д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України С. О. Погрібний. Київ, 2026. Вип. 55. – 12 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

supreme.court.gov.ua

fb.com/supremecourt.ua

t.me/supremecourtua

@supremecourt_ua

x.com/supremecourt_ua

so.supreme.court.gov.ua